

Veiledning for inngåelse av kontrakt for teatermusikk under små rettigheter

Dette er en veiledning som er nyttig å lese sammen med Kontrakt for komponering av teatermusikk små rettigheter. Dersom innholdet i kontrakten og veiledningen ikke er dekkende for ditt behov, kan du endre ordlyden i avtalen eller legge til et vedlegg.

1. Verket

Verket bør beskrives så konkret og klart som mulig. Husk å få med:

- Verkets tittel/arbeidstittel
- Premieredato og scene
- Antall minutter nykomponert musikk. Se punkt 5 i denne veiledningen for hvordan man beregner lengde på verket.
- Besetning (instrumentering, elektronisk produsert, antall stemmer ol.)
- Eventuelle musikere som skal medvirke, dersom bestiller har særskilte ønsker om dette
- Eventuelt andre forhold som kan ha betydning for verkets utforming

Her er det viktig å ha kontakt med bestiller og regissør og gjøre en forventningsavklaring med dem når oppdraget skal inngås. Når det gjelder besetning vil dette også gjelde elektronisk musikk. Alt bør spesifiseres, men med rimelig mulighet for endringer. Det er antall stemmer som er det vesentlige, hvilken type besetning og evt. om det brukes interne eller eksterne musikere.

2. Levering

Her skal det avklares i hvilket format verket skal leveres, for eksempel om det skal leveres i form av masterinnspilling og/eller notepartitur. I tillegg til endelig leveringsfrist, kan det være behov for å avtale del-leveringer eller tidspunkter for levering/gjennomgang av foreløpig versjon, råmiks el.

3. Bestillers rettigheter og plikter

Bestiller får normalt en vederlagsfri rett til å bruke verket i forbindelse med promotering av forestillingen. All annen utnyttelse som ikke er omfattet av den opprinnelige avtalen, og som gir nye inntekter (f.eks. utgivelse av musikken eller generell promotering og markedsføring for teatret/ selskapet, som ikke har direkte med forestillingen å gjøre), krever samtykke fra deg, og en rimelig fordeling av inntektene.

Under dette punktet kan også bestiller foreslå å få eksklusiv bruksrett til musikken. *Ikke-eksklusiv rett* innebærer at du i utgangspunktet står fritt til å utnytte verket selv og til å gi andre rett til å utnytte verket. *Eksklusiv rett* betyr at du gir fra deg retten til å bruke verket på den eller de måter og i de perioder som avtalen gjelder, og slik at du ikke kan bruke verket på samme måte selv eller gi andre den samme retten. Mange bestillere krever eksklusiv rett, i alle fall frem mot premiere og en periode etter. Ønsker bestiller å benytte verket etter denne perioden, så må ny avtale inngås.

Det er verdt å merke seg at forvaltningsavtalen TONO har med alle sine opphavere stadfester at ingen TONO-medlemmer kan inngå kontrakter som gir eksklusiv bruksrett til bestiller.

4. Komponistens rettigheter og plikter

Åndsverkloven stiller i § 3 et ufravikelig krav om at opphavere skal navngis i samsvar med «god skikk». Hva som forstås med «god skikk» kan i enkelte tilfeller være uklart. Det er allikevel på det rene at opphaveren skal krediteres i alle sammenhenger der verket presenteres, herunder f.eks. i promotering, på plakater, i programblad, online, på sosiale medier med mer. Om du har spesielle ønsker om hvordan du krediteres (for eksempel ved bruk av kunstnernavn) må du gjøre bestiller oppmerksom på dette.

Et viktig spørsmål du bør tenke gjennom er om du skal kunne benytte verket på noen måte i tillegg til hvordan bestiller benytter det. Et praktisk eksempel er om du skal kunne utgi musikk du har skrevet til en forestilling på strømmetjenester, CD eller lignende. Hvem som har masterrettighetene er viktig å avklare:

Det bør lages en egen avtale om masterrettighetene til verket dersom komponisten leverer ferdig innspilt musikk. Dersom musikken er innspilt av komponisten i eget studio, er det naturlig at komponist sitter igjen med masterrettighetene. Dersom bestiller imidlertid har investert/betalt for en kostbar innspilling, så kan dette være grunn til at bestiller kan kreve deler av masterrettighetene til den spesifikke innspillingen. Det finnes flere eksempler på at komponist og bestiller kan dele masterrettighetene. Hvis teatret ønsker å være med å dekke utgiftene for innspilling av noen av verkene i produksjonen, vil teatret kunne eie en del av masterinnspillingen lik den prosent de betaler for.

5. Honorar

Opphaver honoreres alltid med et *bestillingshonorar* som betales i forbindelse med kontraktsinngåelse og levering, men her kan det også avtales om andre spesifikke oppgaver, som for eksempel lyddesign (se punkt C), som vil utlyse et honorar. I tillegg til et bestillingshonorar skal Komponist motta et *fremføringsvederlag*. Vederlag for fremføringen av musikken bestemmes av punkt 7 i kontraktsmalen.

A) Bestillingshonorar

Det skal tas utgangspunkt i bestillingsavtale mellom NKF, NOPA og NTO (Norsk Teater- og orkesterforening).

Som komponist er det viktig at du sammen med Bestiller kommer frem til hvor mange minutter musikk som skal komponeres. Dette danner grunnlaget for å beregne bestillingshonoraret.

Ta utgangspunkt i durata under punkt 1 i kontrakten. Det er veldig viktig at du på et tidlig tidspunkt avklarer med regissør og bestiller om hvor mye musikk som skal komponeres. Komponist vil nesten alltid levere mer musikk enn det som faktisk ender opp med å bli brukt i forestillingen.

Legg merke til at det i avtalen finnes egne satser for reprise, altså gjentatt bruk av uendret musikk i en forestilling.

Særlig krevende oppgaver

I avtalen mellom NKF, NOPA og NTO står det: «*For særlig krevende oppgaver, med f.eks. stor kompleksitet, mange stemmer, vesentlig andel av den dramatiske helhet o.l. kan minimumshonoraret økes etter nærmere avtale mellom opphavsmann og oppdragsgiver.*» Grunnleggende arrangering (for eksempel melodistemme med besifring, pluss 2-3 ekstra stemmer), er i utgangspunktet inkludert i avtalens honorarsatser. Dette gjelder orkestrering for akustiske instrumenter, så arbeider man i et elektronisk landskap så vil antall spor kunne være langt høyere.

Kreves det derimot en større orkesterbesetning, vil dette være et eksempel på særlig krevende oppgaver. Det samme gjelder dersom det elektroniske lydbildet f.eks. skal fremstå symfonisk. I slike tilfeller må arrangering/ekstern arrangør honoreres separat. Andre eksempler på krevende oppgaver er dersom musikken du komponerer blir en drivende fortellerkraft som derfor krever særlig stor bearbeidelse.

Andre momenter som også kan generere høyere honorar, kan være krav til omfattende research, omfang av workshops/samarbeid med utøvere, og andre helt spesielle utfordringer.

Det anbefales at man tar utgangspunkt i tidsbruk når man skal sette et ekstra honorar for særlig krevende oppgaver.

Eksempler ovenfor på særlig krevende oppgaver skal altså kunne resultere i et høyere bestillingshonorar enn minimumssatsene tilsier.

B) Eventuelle andre honorarer og utgifter

Andre utgifter kan f.eks. være eksterne musikere, studioleie m.m. Her kan det være lurt å legge ved et budsjett. Ta med faktiske kostnader og anslå egen og andres arbeidskostnader ut fra beregnet tidsbruk og etablerte timesatser fra f eks Creo.

6 Deltakelse på prøver

Hvor mye komponisten deltar på prøver varierer ofte utfra komponistens metode, prosjektets form osv. Inngå ved kontraktsinngåelse en avtale om hvor mye du som komponist skal være til stede på prøver. (Sørg for å få prøveplan). Prøver utover dette skal honoreres etter gjeldende satser, se § 4 i «Avtale om minstesatser for teatermusikk»).

NB: dette forutsetter at utvidelsen er forhåndsgodkjent av oppdragsgiver. Med andre ord; blir du bedt om å delta på flere prøver, så bør dette avklares med Bestiller.

7 Fremføringsvederlag

Når et verk fremføres offentlig, utløser dette en rett på fremføringsvederlag til opphaveren. Det er det totale antallet minutter musikk som er grunnlaget for dette vederlaget, selv om dette inneholder repetisjoner.

For teatermusikk forvaltes dette fremføringsvederlaget av [TONO](#), fordi teatermusikk karakteriseres som *små rettigheter* (i motsetning til musikkdramatiske verk som opera, musikal, ballett etc. som karakteriseres som *store rettigheter* – se faktaboks). OBS: Det er komponistens ansvar å registrere musikken som skal brukes i forestillingen i TONO, og underrette bestiller om verkstitler. TONO krever inn vederlaget fra den som er ansvarlig for fremføringen (i dette tilfellet bestiller/teatret) og utbetaler det direkte til den enkelte opphaver. Det er likevel smart å følge med på TONOs utbetalinger, slik at man sikrer at utbetaling skjer etter avtale.

Store vs. små rettigheter

Uttrykket «store rettigheter» brukes i forbindelse med musikkdramatisk fremføring, hvor musikken er uløselig knyttet til det totale verket (f.eks. opera, operette, teater, musikal, pantomime, ballett o.l.). TONO forvalter i utgangspunktet ikke store rettigheter og det er også utenfor gjensidighetsavtalen med deres søsterselskaper. Ved «store rettigheter» inngår man en avtale om bestillingshonorar i tillegg til vederlag for royalty.

«Små rettigheter» omfatter all annen teatermusikk som benyttes i teateroppsetninger av mer tekstlig karakter. Det kan dreie seg om hele spekteret fra symfoni til rockelåt, og kan omfatte både allerede innspilt og/eller nyskrevet musikk. «Små rettigheter» forvaltes av TONO, og ved nyskrevet musikk er bestillingshonorar- og vederlagssatsen bestemt av TONO og NTOs avtalesatser.

Dersom enkeltstående ikke-musikkdramatiske verk («små rettigheter») brukes i en dramatisk sammenheng, oppstår en dramatisk fremføring (store rettigheter). Dersom et musikkdramatisk verk tas ut av sin sammenheng og presenteres i utdrag og/eller som en konsertfremføring, er dette å betrakte som små rettigheter.

8 Fremdrift og dialog mellom komponist og bestiller

Merk deg at prøveplan skal være et vedlegg til kontrakten.

9 Erstatning ved kansellering

Jo nærmere tidspunktet for levering kanselleringen skjer, jo større del av honoraret bør du ha. Det kan også være andre gode grunner for at du skal ha fullt honorar, f.eks. dersom du har gitt avkall på andre oppdrag til fordel for dette.

Det kan i en del tilfeller være vanskelig å bedømme om du har rett til å kansellere oppdraget som følge av at bestiller stiller krav som du mener det ikke er kunstnerisk forsvarlig å imøtekomme. Man må akseptere at bestiller har visse synspunkter på verkets utforming, f.eks. lengde. Ta kontakt med NOPA eller NKF om du er i tvil.

10 Force majeure

Uforutsette avlysninger, slik vi f.eks. opplevde under koronapandemien, kan gi store utfordringer, og ofte blir opphaverne glemt når kompensasjon skal fordeles. I starten utløste avlysningene force majeure i mange tilfeller. Etter snart et år inn i pandemien er det lettere å forutse situasjonen, og kan dermed ikke betegnes som force majeure. Hvis et teater må spille for et redusert antall publikummere av smittevern hensyn, skal ikke dette automatisk gjøre at royalty til opphaverne også blir redusert tilsvarende. Den ekstra støtten et teater mottar i en slik situasjon, skal også kompensere opphaverne for tap av deres inntekt fra royalties.

11 Tilbakeføring av rettigheter

Ved kansellering faller alle fremføringsrettigheter til verket slik det foreligger på kanselleringstidspunktet tilbake til Komponisten. Dette innebærer at bestiller ikke kan benytte noe av verket, og må levere tilbake det som eventuelt er levert før kanselleringen skjer.

Bestiller som har fått eksklusiv rett til å utnytte et verk, har etter åndsverkloven plikt til å utnytte verket innen rimelig tid. Hva som er rimelig tid, er i denne avtalen bestemt som 12 + 12 mnd.

12 Diverse

Husk at du i denne sammenheng er å anse som selvstendig næringsdrivende. Det betyr at du selv må sørge for betaling av skatt av bestillingsvederlaget og fremføringsvederlaget. Utgifter som du har pådratt deg i forbindelse med prosjektet (for eksempel til studiomusikere eller leie av studio) kan føres til fradrag i selvangivelsen.

13 GDPR

GDPR (General data protection regulation) er EUs personvernforordning, som sammen med den norske Personopplysningsloven utgjør regelverket for behandling av personopplysninger.

14 Tvisteløsning

Oppstår det en situasjon hvor du er usikker på forståelsen av avtalen, eller du er uenig med bestiller, ta kontakt med NOPA eller NKF.

15 Særskilte bestemmelser

Denne avtalen er en mal for inngåelse av avtaler. Det kan godt hende du har særskilte behov som ikke dekkes av malen. Du kan gjøre tilpasninger i de enkelte bestemmelsene, eller skrive inn andre bestemmelser under dette punktet. Ta kontakt med NOPA eller NKF for bistand til dette.
